

УПРАВЛІННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

Здійснено класифікацію неплатоспроможності за її видами в основу якої покладено часовий фактор, а також розглянуто основні принципи та етапи управління неплатоспроможністю підприємств за сучасних умов господарювання.

Ключові слова: неплатоспроможність, види неплатоспроможності, банкрутство, фінансова санація, заборгованість, фінансовий стан.

Abstract

The classification of insolvency by its types based on the time factor, as well as the basic principles and stages of insolvency management of enterprises under modern business conditions.

Key words: insolvency, types of insolvency, bankruptcy, financial rehabilitation, debt, financial condition.

Вступ

В умовах ринкових відносин кожне підприємство при здійсненні господарської діяльності стикається із ситуацією невизначеності. Несвоєчасне реагування на адаптацію підприємства до мінливого ринкового середовища, недоліки та прорахунки в організаційному та стратегічному управлінні є основними причинами небажаних наслідків для підприємств, які проявляються у вигляді неплатоспроможності та порушення провадження у справі про банкрутство. Вирішальними для забезпечення фінансової платоспроможності підприємства в сучасних умовах є рівень та якість стратегічного інформаційного, виробничо-фінансового та інноваційного управління. Тому питання управління фінансовим станом підприємств у напрямку визначення наявності ознак неплатоспроможності та банкрутства в сучасних ринкових умовах є особливо актуальним.

Виклад основних результатів дослідження

Створення системи управління суб'єктами господарювання як на етапі визначення фінансового стану підприємства як неплатоспроможного, так і в процесі провадження у справі про банкрутство є дуже важливим питанням. Неплатоспроможність, відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства, розглядається як «неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом» [1]. У разі неплатоспроможності підприємства-боржника кредитори можуть подати позов про його банкрутство. У Господарському Кодексі України, банкрутство визначено як «нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури» [2].

За часовою ознакою ми пропонуємо розрізняти такі види неплатоспроможності підприємств: поточну, критичну, надкритичну та ліквідаційну.

При цьому під поточною неплатоспроможністю ми розуміємо фінансове становище підприємства, яке характеризується наявністю заборгованості перед кредиторами, сума якої сплачується протягом трьох місяців.

Критична неплатоспроможність визначається неспроможністю підприємства погасити борг протягом трьох місяців за умови, що загальна сума становить понад триста мінімальних зарплат.

Критична неплатоспроможність виникає у разі подання заяви до Господарського суду про відкриття справи про банкрутство. Тривалість надкритичної неплатоспроможності залежить від кількості стадій провадження у справі про банкрутство. Вона властива для таких судових дій, як розпорядження майном боржника та санація. Щодо санаційних процедур, слід зазначити, що в разі успішного їх виконання платоспроможність боржника буде відновлена, а провадження у справі про банкрутство – припинено.

Ліквідаційна неплатоспроможність виникає, коли боржник не відновлює платоспроможність шляхом процедури санації, що в свою чергу веде до початку ліквідації суб'єкта господарювання.

Уникнути ліквідаційної неплатоспроможності можна лише за рахунок спрямування коштів, отриманих від продажу майна банкрута, на задоволення вимог кредиторів.

Імовірність погашення заборгованості перед кредиторами в умовах критичної, надкритичної та ліквідаційної неплатоспроможності зменшується у міру збільшення її тривалості.

При управлінні неплатоспроможністю підприємства необхідно дотримуватися наступних основних принципів, що забезпечують успіх процесу:

– принципу мінімізації витрат і збитків, який спрямований на реалізацію заходів щодо подолання кризової ситуації шляхом оптимізації витрат підприємства в напрямі їх зниження, а також найменшого впливу втрат на роботу підприємства;

– принципу мінімізації ліквідації підприємства, що полягає у врегулюванні процесу відновлення платоспроможності боржника так, щоб вимоги кредиторів виконувались без застосування ліквідаційних процедур. Для неплатоспроможних підприємств застосування цього принципу полягає у запобіганні погіршення платіжної дисципліни до рівня перевищення встановленого законодавством строку погашення та розміру боргу. Суб'єкти господарювання, для яких може бути здійснене провадження у справі про банкрутство, повинні використовувати всі доступні заходи, застосування яких дозволить їм відновити свою платоспроможність;

– принципу стратегічного підходу, що показує орієнтацію установи на комплексний підхід до врегулювання погашення боргу, удосконалення платіжної дисципліни та зміцнення платоспроможності. При цьому потрібно враховувати інтереси як власників, так і кредиторів, а також не забувати про загальнонаціональні наслідки, які можуть виникнути при несприятливих подіях.

Управління неплатоспроможністю підприємства в разі невизначеності результату включає в себе ряд дій, спрямованих на виявлення чинників, що викликають ситуацію неплатоспроможності, з подальшим аналізом можливості відновлення та підвищення рівня платоспроможності суб'єкта господарювання. Виявлення таких чинників на основі наявної інформації є першим етапом управління. Важливість виявлення причин неплатоспроможності полягає в тому, що своєчасно реагуючи на них, підприємство може зменшити потенційні збитки.

Далі необхідно проаналізувати фінансовий стан підприємства для визначення ознак неплатоспроможності. При цьому необхідно застосовувати методичні методи та прийоми, використання яких дозволить достовірно оцінити фактичний стан підприємства та визначити його подальші перспективи.

Після оцінки фінансового стану підприємства щодо можливості погашення наявних боргів кредиторів необхідно скласти план санації. У разі позитивного виходу підприємства з кризового стану необхідно провести перспективний аналіз ситуацій при яких настала неплатоспроможність.

Висновки

Отже, здійснена класифікація неплатоспроможності підприємства за її типами дає уявлення про ймовірність задоволення вимог кредиторів залежно від тривалості часу. Врахування розглянутих принципів та етапів управління фінансовим станом підприємства у разі його неплатоспроможності, на нашу думку, сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради, 2019, №19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/conv#Text>.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436 – IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436-15>.

Собчук Вікторія Володимирівна – студентка групи МФКз-18бз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sobchuk.viktoriav@gmail.com

Науковий керівник: **Віталій Володимирович Зянько** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Sobchuk Victoria Vladimirovna – student of the МФКз-18бз group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: sobchuk.viktoriav@gmail.com

Supervisor: **Zianko Vitalii V.** - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnitsia National Technical University. Vinnitsa.